

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **R.**, so sídlom v N., IČO: X., zastúpenej JUDr. S., advokátom v N., proti žalovanému **S.**, so sídlom v B., IČO: X., **o vydanie nehnuteľností**, vedenej na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 17 C 121/2007, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre z 30. septembra 2013 sp. zn. 7 Co 21/2013, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Nitre z 30. septembra 2013 sp. zn. 7 Co 21/2013 a uznesenie Okresného súdu Nitra zo 6. novembra 2012, č.k. 17 C 121/2007-321 **z r u š u j e** a vec vracia Okresnému súdu Nitra na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Nitra uznesením z 13. februára 2012 č.k. 17 C 121/2007-288 zastavil konanie s poukazom na ustanovenie § 96 ods. 1, 2 O.s.p., pretože žalobkyňa svojimi podaniami z 10. februára 2012 a 13. februára 2012 vzala svoj návrh v celom rozsahu späť a žiadala konanie zastaviť. Rozhodnúť o trovách konania si vyhradil podľa § 151 ods. 3 O.s.p. v osobitnom rozhodnutí do 30 dní od právoplatnosti tohto uznesenia.

Okresný súd Nitra po zrušení mu odvolacím súdom prvého uznesenia, ktorým uložil žalobkyňi povinnosť zaplatiť žalovanému náhradu trov konania v sume 3.658,66 eur, v poradí druhým uznesením zo 6. novembra 2012 č.k. 17 C 121/2007-321, žalovanému náhradu trov konania nepriznal. Uviedol, že pri posudzovaní skutočností majúcich vplyv na rozhodnutie o trovách konania vychádzal z ustanovenia § 137, § 146 ods. 2 a 226 O.s.p., obsahu spisového materiálu, okolností, ktoré zistil v priebehu konania, ako aj právneho názoru, vyjadreného v uznesení odvolacieho súdu a konštatuje, že k zastaveniu konania došlo z dôvodu späťvzatia

žaloby žalobkyňou, hoci zo strany žalovaného nedošlo k uspokojeniu jej nároku, ktorého sa návrhom domáhala, čím z procesného hľadiska zavinila, že konanie muselo byť zastavené. Súc viazaný právnym názorom odvolacieho súdu, zaoberal sa následne účelnosťou vynaložených trov konania na právnom zastúpení advokátom, ktorý žalovaného v časti konania zatupoval. Uviedol, že účastník má právo byť v priebehu konania zastúpený advokátom, avšak žalovaný ako právnická osoba zriadená zákonom č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, obvodných pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov, má zriadený samostatný právny odbor, organizačne spadajúci do priamej riadiacej pôsobnosti generálnej riaditeľky S., a ktorý je, okrem iných, tvorený aj Oddelením sporovej agendy, do právomoci ktorého oddelenia patrí aj zastupovanie žalovaného pred súdmi jeho kvalifikovanými pracovníkmi, má vlastné kapacity na to, aby ho mohli v konaniach pred súdmi zastupovať jeho vlastní zamestnanci, ktorí majú právnické vzdelanie a tiež dostatočné praktické skúsenosti v právnych veciach, ktorými sa S. zaoberá. Súd má z vlastnej rozhodovacej činnosti vedomosť o tom, že vo väčšine konaní je žalovaný - S., zastúpený vlastnými zamestnancami s právnickým vzdelaním a nie splnomocneným advokátom. Preto dospel k názoru, že v tomto prípade neboli trovy, ktoré žalovaný vynaložil na právne zastúpenie v tomto súdnom konaní, trovami vynaloženými účelne, pretože nebolo potrebné využívať služby advokáta, keďže sám disponuje dostatočne početným a kvalifikovaným personálnym aparátom. Vzhľadom na uvedené žalovanému náhradu trov konania nepriznal.

Krajský súd v Nitre na odvolanie žalovaného uznesením z 30. septembra 2013 sp. zn. 7 Co 21/2013 napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil a žalobkyni náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého uznesenia a preto s poukazom na ustanovenie § 219 ods. 2 O.s.p. sa obmedzil iba na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia. Na zdôraznenie správnosti a dôvody uvádzané v odvolaní uviedol, že súd prvého stupňa správne aplikoval na danú vec pre rozhodnutie o náhrade trov konania ustanovenie § 146 ods. 2 vety prvej O.s.p., pretože k zastaveniu konania došlo pre správanie sa žalobcu, ktorý zobral návrh v priebehu konania späť, čím z procesného hľadiska zavinil, že konanie sa muselo zastaviť a správne posúdil, že trovy konania žalovaného pozostávajúce z trov právneho zastúpenia nie sú účelne vynaloženými, keďže S. ako právnická osoba disponuje viacerými pracovníkmi, ktorí majú právnické vzdelanie a tvoria právny odbor, a preto využívanie právnických služieb advokáta nemožno považovať u žalovaného za účelne

vynaložené náklady. Podľa názoru odvolacieho súdu, súd prvého stupňa neporušil základné právo na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 2, 3 Ústavy. Zásada rovnosti účastníkov je jedna zo základných procesných zásad, ktorá sa netýka len fyzických osôb, ale aj právnických osôb a štátu, pokiaľ v danom konaní vystupuje ako procesná strana, a nie ako nositeľ štátnej moci. V tejto súvislosti mal žalovaný rovnaké možnosti ako ktorýkoľvek iný účastník konania a to i v súvislosti s riešením otázky svojho právneho zastúpenia v rámci zákonom upravených možností, t. j. nebol vopred vylúčený z voľby niektorej možnosti (ani z možnosti zvoliť si na svoje zastupovanie advokáta). Z uvedeného vyplýva, že súd prvého stupňa rozhodnutím o nepriznaní náhrady týchto trov v napadnutom uznesení uplatnil zákonom daný priestor pre uváženie účelnosti trov konania a nezasiahol ním do podstaty a zmyslu základného práva na právnu pomoc žalovaného podľa čl. 47 ods. 2 ústavy a tento záver podporuje nález Ústavného súdu Slovenskej republiky II. ÚS 78/03-29. Odvolací súd netvrdí, že žalovaný nemal právo dať sa zastúpiť advokátom, ale zohľadnil skutočnosť, že má vlastných odborných zamestnancov, ktorý v tejto veci aj spísali písomné vyjadrenie, a preto mu nič nebránilo poveriť zastupovaním v tomto konaní niektorého zo zamestnancov, o čom svedčí aj písomné vyjadrenie v tejto veci doručené súdu prvého stupňa 21. decembra 2011 spísané a podpísané JUDr. K., zamestnancom povereným zastupovaním. Odvolací súd zohľadnil skutočnosť, že predmetom konania bola právna vec súvisiaca s činnosťou žalovaného. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 224 ods. 1, § 142 ods. 1 a § 151 ods. 1 O.s.p. a žalobkyni náhradu trov odvolacieho konania nepriznal z dôvodu, že si náhradu trov odvolacieho konania neuplatnila.

Proti uzneseniu Okresného súdu Nitra zo 6. novembra 2012 č.k. 17 C 121/2007-321 a uzneseniu Krajského súdu v Nitre z 30. septembra 2013 sp. zn. 7 Co 21/2013 na základe podnetu žalovaného podal mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“). Žiadal zrušiť uvedené rozhodnutia a vec vrátiť Okresnému súdu Nitra na ďalšie konanie z dôvodu, že súdy nižších stupňov sa dôsledne neriadili ustanoveniami § 25 ods. 1 a §§ 142 až 150 O.s.p. Uviedol, že sa nemožno stotožniť s právnym názorom, podľa ktorého nie je možné považovať za účelne vynaložené trovy konania trovy pozostávajúce z odmeny advokáta, v prípade ak právnická osoba, ktorá udelila plnú moc na zastupovanie v konaní advokátovi, zamestnáva osoby s právnickým vzdelaním alebo má aj vlastný právny útvar. Takýto názor by znamenal, že účastník konania, ktorý zamestnáva osoby s právnickým vzdelaním alebo sám má právnické vzdelanie, musí sám znášať aj trovy právneho zastúpenia. Takýto výklad je v rozpore s ustanovením § 25

odsek 1 O.s.p. a tiež v rozpore s ústavným princípom rovnosti účastníkov súdneho konania, nakoľko priznanie práva na náhradu trov konania nemôže byť posudzované podľa toho, či daný účastník zamestnáva zamestnancov s právnickým vzdelaním alebo nie. Zo žiadnych ustanovení Ústavy Slovenskej republiky, ani z ustanovení O.s.p. nie je možné vyvodiť záver, že v prípade vyššie špecifikovaných účastníkov konania, ktorí si napriek tomu zvolia zástupcu z radov advokátov, im nemožno z uvedeného dôvodu priznať náhradu trov konania. Využitie poskytnutia služieb splnomocneného zástupcu je právom každého účastníka konania a využitie tohto práva nemôže mať vplyv na iné práva účastníka konania, napríklad právo na náhradu trov konania. Mimoriadne dovolanie proti uvedeným uzneseniam podáva generálny prokurátor z dôvodu, že týmito rozhodnutiami bol porušený zákon a vyžaduje to ochrana práv a právom chránených záujmov účastníka konania, ktorú nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

Žalobkyňa v písomnom vyjadrení k dovolaniu generálneho prokurátora uviedla, že žaloba v predmetnej veci bola podaná dôvodne, vychádzala z identifikácie parciel z príslušnej pkn.vl., avšak nemala k dispozícii aktuálnu identifikáciu parciel. Žalobu podala z opatrnosti, pretože na podanie žaloby jej končila prekluzívna lehota a po schválení ROEP-u zobrala žalobu späť. Nesúhlasí s uplatnením trov konania žalovaným, pretože tie neboli účelne vynaložené z dôvodu, že žalovaný disponuje dostatočným množstvom kvalifikovaných zamestnancov. Žalovaný neposkytol žalobkyni pomoc a súčinnosť tak, ako mu to ukladá reštitučný zákon. V tomto konkrétnom prípade nie je možné hovoriť, že by žalovaný mal vo veci plný úspech a ani že by si bránil právo proti žalobkyni a to z dôvodu, že žaloba bola dôvodná, vychádzala z reštitučného zákona a žalobkyňa sa ňou domáhala nápravy krívd spáchaných na nej komunistickým režimom. Je tiež toho názoru, že reštitučné konanie je oslobodené od súdneho poplatku, z čoho je možné subsidiárne odvodiť, že v reštitučnom konaní by nemala byť žalovanému priznaná náhrada trov konania. Mimoriadne dovolanie navrhuje ako nedôvodné odmietnuť.

Žalovaný sa k mimoriadnemu dovolaniu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní [§ 10a ods. 3 O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: v ďalšom texte sa uvádza Občiansky súdny poriadok v znení pred 1. januárom 2015)] po zistení, že tento opravný prostriedok podal včas generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243g O.s.p.) na základe podnetu žalovaného

(§ 243e ods. 1 a 2 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 v spojení s § 243a ods. 1 a § 242 ods. 1 O.s.p.) preskúmal vec a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora je dôvodné.

Ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon, a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu, a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie (§ 243e ods. 1 O.s.p.). Mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e O.s.p., ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom mimoriadneho dovolania, ale aj dôvodmi uplatnenými v mimoriadnom dovolaní. Obligatórne (§ 243i ods. 2 v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Vady v zmysle § 237 písm. a/ až e/, g/ O.s.p. a tzv. iné vady dovolateľ nenamietal. Vady v zmysle § 237 O.s.p. nevyšli najavo ani v dovolacom konaní.

Mimoriadne dovolanie ako dovolací dôvod uvádza, že uznesenie odvolacieho súdu a tiež súdu prvého stupňa spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.), pretože súdy žalovanému negarantovali rovnaké postavenie účastníka v konaní.

Podľa ustanovenia § 25 ods. 1 O.s.p., účastník si môže vždy za svojho zástupcu zvoliť advokáta. Plnomocenstvo udelené advokátovi nemožno obmedziť.

V zmysle ustanovenia § 137 O.s.p. sú trovy konania najmä hotové výdavky účastníkov a ich zástupcov, včítane súdneho poplatku, ušlý zárobok účastníkov a ich zákonných zástupcov, trovy dôkazov, odmena notára za vykonávané úkony súdneho komisára a jeho hotové výdavky, náhrada výdavkov právnickej osoby, ktorá je oprávnená zastupovať

v konaní podľa osobitného predpisu, odmena správcu dedičstva a jeho hotové výdavky, tlmočné a odmena za zastupovanie, ak je zástupcom advokát.

Účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech, súd prizná náhradu trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal (§ 142 ods. 1 O.s.p.).

Podľa § 146 ods. 2 O.s.p., ak niektorý z účastníkov zavinil, že konanie sa muselo zastaviť, je povinný uhradiť jeho trovy. Ak sa však pre správanie odporcu vzal späť návrh, ktorý bol podaný dôvodne, je povinný uhradiť trovy konania odporca.

Podľa článku 37 ods. 2 a 3 Listiny základných práv a slobôd má každý právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy, a to od začiatku konania. Všetci účastníci sú si v konaní rovní.

Odvolačí súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia odvolal na skôr vydaný nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 9. septembra 2004, sp. zn. II. ÚS 78/03. V obdobnej veci však svoj názor vyjadril aj Ústavný súd Českej republiky (rozhodnutia Ústavného súdu ČR sp. zn. II. ÚS 2257/08 a II. ÚS 986/09). Najvyšší súd Slovenskej republiky (por. uznesenie sp. zn. 7 Cdo 93/2012, sp. zn. 2 MCdo 16/2012) sa v rámci svojej rozhodovacej činnosti prikláňa a stotožňuje práve s argumentáciou Ústavného súdu Českej republiky, a to z nasledujúcich dôvodov:

Ústavne garantované právo na právnu pomoc zahŕňa právo účastníka konania zvoliť si, či sa nechá alebo nenechá zastúpiť v konaní a prípadne tiež kým. Právne zastúpenie je tak ponechané úplne na vôli účastníka, a to bez ohľadu na to, či by sa bol schopný zastupovať sám. Dôvody rozhodnutia účastníka nechať sa v konaní zastúpiť advokátom nemožno hľadať len v nedostatku jeho právneho vzdelania, ale napríklad aj vo väčšej miere objektivity zástupcu, jeho konkrétnej špecializácii na danú problematiku a podobne. Účastník konania si musí byť vedomý toho, že v prípade neúspechu poniesie náklady konania, prípadne aj náklady právneho zastúpenia protistrany. Na druhej strane mu však príslušné procesné predpisy (§ 142 O.s.p.) garantujú, že jeho náklady budú v prípade úspechu nahradené. Súd nepriznal náhradu trov konania žalovanému s odvolaním sa na to, že neboli účelne vynaložené vzhľadom na skutočnosť, že žalovaný disponuje viacerými pracovníkmi, ktorý

majú právnické vzdelanie, dokonca má zriadený aj právny odbor. Pojem „účelný“ je ale nevyhnuté chápať ako určitú poistku pred hradením nákladov nesúvisiacich s konaním, pred nadbytočnými či nadmernými nákladmi (napr. opakované uplatnenie náhrady za prevzatie a prípravu zastupovania, nepotrebné konzultácie s klientom atď.). Vzhľadom na ústavne zaručené právo na právnu pomoc nie je možné prostredníctvom uvedeného termínu (neúčelne vynaložené náklady konania) vymedziť kategóriu subjektov, ktorá by tak z hľadiska právneho zastúpenia mala odlišné postavenie, a tak jej de facto právo na zastúpenie advokátom v konaní upierať a z hľadiska ostatných účastníkov ju diskriminovať. Účastníka nie je možné sankcionovať tým, že mu nebude priznaná náhrada nákladov zodpovedajúca výške odmeny advokáta s tým, že sa mohol v konaní brániť sám.

Súdy nižšieho stupňa zhodne tvrdili, že v konaní nedošlo k porušeniu základného práva na právnu pomoc a rovnosť účastníkov v konaní (čl. 47 ods. 2 a 3 Ústavy SR), keďže právo na právnu pomoc využil aj žalovaný, ktorý si v priebehu konania zvolil právneho zástupcu, v čom mu nebolo zo strany súdov bránené. Právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi musí byť ale zaručené nielen právne ale aj fakticky. Súčasťou základného práva na právnu pomoc je aj právo na úhradu účelne vynaložených trov konania. Tým, že súdy nižšieho stupňa žalovanému nepriznali náhradu trov právneho zastúpenia, hoci na to mal podľa zákona nárok (§ 146 ods. 2 O.s.p.), žalovanému sťažili prístup k právnej pomoci v konaní na súde, pretože aj za situácie, kedy nezavinil zastavenie konania, je nútený hradiť si náklady na právne zastupovanie v konaní sám.

Uplatňovanie hore uvedeného názoru súdov (o tom, že účastník konania disponujúci právnym oddelením alebo zamestnávajúci zamestnancov s právnickým vzdelaním nemá nárok na náhradu trov konania za právne zastupovanie v konaní) by de facto znamenalo, že nárok na náhradu trov za právne zastupovanie v konaní nemajú všetky fyzické osoby s právnickým vzdelaním, množstvo korporácií, obchodných spoločností, družstiev, štátnych inštitúcií a organizácií a pod., čo by viedlo k ich diskriminácii a nerovnému postaveniu v konaní.

Tým, že súdy z tohto aspektu neposudzovali skutkový stav vecí v nadväznosti k právnej stránke vecí, došlo vo vzťahu k uvedenému k nesprávnemu právnemu posúdeniu vecí v zmysle § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p. V dôsledku nesprávneho právneho posúdenia vecí zostal skutkový stav neúplný (nedostatočne zistený).

Generálny prokurátor Slovenskej republiky preto dôvodne podal mimoriadne dovolanie podľa § 243e O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p., keďže to vyžadovala ochrana práv a ním chránených záujmov účastníka konania a túto nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Najvyšší súd Slovenskej republiky vzhľadom na uvedené rozhodnutia súdov nižšieho stupňa v zmysle § 243b ods. 2, 3 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p. zrušil a vec vrátil Okresnému súdu Nitra na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. septembra 2015

JUDr. Edita B a k o š o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Lenka Pošová